

BC PAVEL EDER, LITERÁRNÍ VZTAH MEZI MARKOVÝM A TOMÁŠOVÝM

EVANGELIEM

oponentský posudek diplomové práce

Práce má 128 stran a je opatřena všemi náležitostmi.

Práce je příspěvkem k vědeckému zkoumání vztahu mezi kanonickým Markovým evangeliem (Mk) a apokryfním evangeliem Tomášovým (evT). Toto zkoumání je důležité, protože jeho závěry mají významné důsledky pro posouzení evT jako (ne)závislého pramene.

Práce je rozdělena do dvou velkých částí. V první části je uvedení do problematiky, obecný úvod k Mk i k evT, jejich vzniku (potažmo znovuobjevení) a historii recepce, a stručný přehled bádání k otázce vzájemného vztahu. Ve druhé části autor předkládá vlastní zkoumání na základě tří vybraných paralel v Mk a EvT.

Marek byl podle autora helenizovaný diasporní Žid a napsal své dílo až po válce židovské (po roce 70). To je sama o sobě standardní charakteristika, sympatické je však už na této úvodní části, že autor přehledně předestře různé argumenty pro a proti a své závěry promyšleně zdůvodní.

Podobně představí i evT, jehož vznik klade do Edessy v polovině 2. století. Zde ovšem počítá s (několikerou?) redakcí a situaci pro nás komplikuje i překlad do koptštiny.

Datace je ovšem již velmi těsně spojena s otázkou vzájemného vztahu Mk – evT. Autor je tak již v první, obecné části nucen částečně předjímat to, co je předmětem zkoumání ve druhé. Svou datací však nakonec vylučuje pouze tu možnost, která je beztak nejméně pravděpodobná (závislost Mk na evT).

Ve stručném přehledu bádání autor jeví největší sympatie k Hormanově tezi, že Mk i evT vycházejí ze společného pramene (N) – byť i k této tezi zůstává zdravě kritický.

Ve druhé části autor detailně zkoumá tři vybraná logia :

Mk 7,21-23/evT 14;45 – co člověka znečišťuje

Mk 4,30-32/evT 20 – hořčičné zrno

Mk 6,1-6a/evT 31 – nikdo není doma prorokem

V prvním případě dochází rozborem k přesvědčení, že Marek vědomě redakčně upravil starší verzi, kterou překvapivě znal Matouš a vrací se k ní. Pokud jde o evT, je situace podle autora komplikovanější. EvT dosvědčuje původní starší verzi (zachovanou i Matoušem), přeznačuje ji však podle Marka, a to paradoxně s opačným vyzněním než Marek.

V případě hořčičného zrna přičítá teprve Markovi starozákonní narážky (parodii cedru). Zde se ovšem situace komplikuje „synopticky“: Mt, Lk (a nakonec zřejmě i Mk) znají toto podobenství už z pramene Q: Marek je rozpracovává (resp. přepracovává), Lk zachovává a Mt kombinuje Mk a Q. EvT pak zřejmě vychází ze starší látky, nezávislé na Mk ani na Q.

Ve třetím případě konstatuje, že znění evT lexikálně ani strukturou neodpovídá Markově verzi, má blíže Lukášovi, avšak nevychází z Lukáše, nýbrž z předmarkovské verze.

Výtěžkem druhé části jsou tedy tyto teze: autor Tomášova evangelia znal Marka (nikoli opačně), ale znal také starší verzi, ze které Marek čerpal.

Práce má vynikající úroveň, je velmi přehledná, argumenty promyšlené a zřetelně podané, závěry přiměřeně opatrné.

Podněty k diskusi v rámci obhajoby: velmi žádoucím doplňkem k této práci by byl vztah evT a (hypotetického) pramene Q a obdobný rozbor, provedený na textech Q-evT.

Přísně vzato autor relevantně dokazuje, že evT *mohlo* mít starší, předmarkovský pramen a *nemuselo* čerpat ze synoptiků nebo z Q (tomu odpovídají i autorovy opatrné formulace na řadě míst). Nedokazuje však, že to *nemohlo* být opačně, tedy že *nemohlo* čerpat jenom ze synoptiků nebo z Q. Už toto naznačení možnosti je ovšem přínosem a opatrnost je na místě a sympatická.

Ocenit je třeba i to, že autor pracuje i s koptštinou.

Na str. 25 by měl osvětlit, co uměleckého nelze Markovi upřít.

Navrhuji jednoznačně hodnocení A